

Kriisit ja kriisinkestävyys – mitä niistä tiedetään?

Jyrki Ali-Yrkkö

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
jyrki.ali-yrkko@etla.fi

Natalia Kuosmanen

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
natalia.kuosmanen@etla.fi

Mika Pajarinen

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
mika.pajarinen@etla.fi

Ilkka Ylhäinen

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
ilkka.ylhainen@etla.fi

Suosittelava lähdeviittaus:

Ali-Yrkkö, Jyrki, Kuosmanen, Natalia, Pajarinen, Mika & Ylhäinen, Ilkka (11.3.2024). ”Kriisit ja kriisinkestävyys – mitä niistä tiedetään?”. ETLA Muistio nro 135. <https://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-135.pdf>

Tiivistelmä

Suomen talous heilahtelee enemmän kuin useimmissa muissa maissa. Osaselitys tähän on Suomen pieni koko. Se ei kuitenkaan selitä sitä, miksi Suomen talouden heilahtelu on suurempaa kuin useimmissa muissa pienissä maissa. Yritykset pystyvät toimillaan vaikuttamaan omaan kriisinsietokykyynsä. Vakavaraisuus ja hyvä koronmaksukyky tarjoavat tähän hyvän lähtökohdan. Myös innovaatiotoiminnan harjoittaminen on yhteydessä siihen, että yritys pystyy jatkamaan toimintaansa ja toipumaan kohtaamastaan kriisistä nopeammin.

Julkipapaa maanantaina 11.3.2024 klo 00.01.

Abstract

Crises and Crisis Resilience – What Do We Know About Them?

The Finnish economy exhibits greater fluctuations than many other countries, which can be attributed, in part, to its relatively small size. However, this does not fully explain why Finland's economy is more volatile than those of most other small countries. Firms have the capacity to influence their crisis resilience through actions, such as maintaining solvency and a strong capacity to pay interest. Additionally, engaging in innovation activities is closely linked to a firm's ability to maintain operations during challenging times.

KTT **Jyrki Ali-Yrkkö** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkimusjohtaja.

MMT **Natalia Kuosmanen** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkimuspäällikkö.

KTM **Mika Pajarinen** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkija.

KTT **Ilkka Ylhäinen** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkija.

Ph.D. (Econ.) **Jyrki Ali-Yrkkö** is a Research Director at ETLA Economic Research.

Ph.D. **Natalia Kuosmanen** is a Chief Research Scientist at ETLA Economic Research.

M.Sc. (Econ.) **Mika Pajarinen** is a Researcher at ETLA Economic Research.

D.Sc. (Econ.) **Ilkka Ylhäinen** is a Researcher at ETLA Economic Research.

Kiitokset: Kiitämme TT-säätiötä hankkeen rahoituksesta.

Acknowledgements: Financial support from the TT Foundation is gratefully acknowledged.

Avainsanat: Kriisi, Kriisinkestävyys, Resilienssi, Yritykset

Key words: Crisis, Firms, Resilience, Resistance

JEL: F14, L8

Talouden sokit ja kriisit

2000-luvulla ei kriiseistä ole ollut pulaa. Tuoreimpana niistä on Venäjän hyökkäyksen aikaansaama energiakriisi. Sitä ennen kärsittiin koronan ja sitä vastaan suunnattujen rajoitustoimien vaikutuksista. Vaikka molemmissa näissä ei alun perin kyse ollut taloudesta, oli niillä molemmilla taloudellisia vaikutuksia.

Myös 2000-luvun finanssikriisi tuli talouteemme Suomen ulkopuolelta. Vaikka Suomessa rahoitusalan yritykset olivat kunnossa, löivät finanssikriisin laineet myös Suomeen. Kysyntä maailmalla pieneni nopeasti, mikä aiheutti vientiyrityksille ongelmia.

Sen sijaan 1990-luvun alun lama oli pitkälti kotikutoinen johtuen niin ylivelkaantumisesta, pankkien löysästä luotonannosta kuin ulkomaisen lainanoton vapauttamisen aiheuttamasta liian korkeasta valuuttakurssista. Lamaa edelsi hyvin voimakas noususuhdanne 1980-luvun lopulla.

Talouden suuret vaihtelut eivät ole toivottavia. Ylikuumentuminen johtaa palkkainflaatioon ja varallisuusesineiden hintojen nousuun. Laskukaudella puolestaan työttömyys nousee, yrityksiä menee konkurssiin ja verotulojen vähentyessä valtion menot nousevat tuloja korkeammaksi.

Millaista Suomen talouden heilahtelu on muihin maihin verrattuna?

Suomen talouden vaihtelut ovat suurempia kuin useimmissa muissa maissa. Kun verrataan Suomea muihin teollisuusmaihin, taloutemme on heilahtellut niitä voimakkaammin sekä 1970–1995 välisellä ajanjaksolla että vuoden 1995 jälkeisellä ajanjaksolla (Ali-Yrkkö ym., 2021). Pitkällä aikavälillä suhdannevaihtelut ovat olleet Suomea suurempia ainoastaan Kreikassa, Chilessä ja Islannissa.

Entä Suomen lähimaat, toistuuko havainto myös niihin verrattaessa? Viimeisen 50 vuoden aikana Suomen suhdannevaihtelut ovat olleet suurempia kuin Tanskassa ja Ruotsissa (kuvio 1).

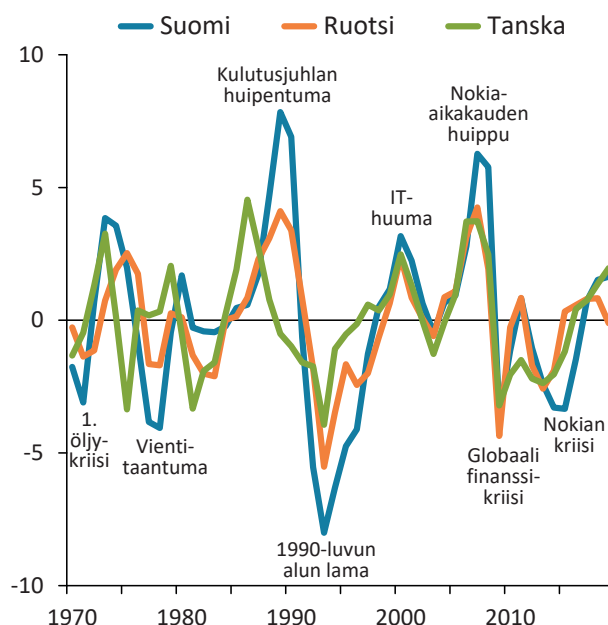
Suomen voimakkaampi suhdannevaihtelu näkyy sekä lasku- että nousukausilla (kuvio 1). Kun taloudessa on mennyt hyvin, on nousu ollut vertailumaita nopeampaa ja johtanut toisinaan myös talouden ylikuumentumiseen. Laskukausilla on puolestaan sukellettu Ruotsia ja Tanskaa syvemmälle.

Kiinnostava kysymys on, miksi taloutemme heilahtelee muita maita enemmän. Entä onko löydettävissä yleisiä piirteitä, jotka selittävät, miksi jotkut taloudet heilahtelevat muita talouksia voimakkaammin?

Yleisesti ottaen suhdannevaihtelut ovat suurissa maissa laimeampia kuin pienissä maissa (Furceri & Karras, 2007; Alouini & Hubert, 2019). Myös maan kehitystasolla tai tulotasolla on merkitystä. Maan korkea tulotaso vähentää suurten suhdannevaihtelujen todennäköisyyttä.

Kaikki kriisit eivät ole samanlaisia. Erilaisissa kriiseissä voi myös olla eri tekijöitä, jotka vaikuttavat talouden haavoittuvuuteen.

Kuvio 1 Suhdanteiden vaihtelut Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa 1970–2019, %

Huom. Kuviossa bkt:n määrä ylittää trenditasonsa nolla-akselin yläpuolella. Mittari on log-prosenttia, joka on suunnilleen sama kuin tavallinen prosentti. Esimerkiksi vuonna 1989 Suomen bkt ylitti trendinsä noin kahdeksalla prosentilla.

Lähde: Ali-Yrkkö ym. (2021).

Esimerkiksi eurokriisin ja kireän finanssipolitiikan aikana toivottiin viennin vetävän talouden kasvuun. Toive osoittautui pitkään turhaksi, koska Suomella oli ongelmia kustannuskilpailukyvyssä.

Koronakriisissä vaikeuksiin joutuivat erityisesti palvelualat ja liikkumisrajoitusten vuoksi nimenomaan matkailuun liittyvät yritykset. Siten monet turismiin nojaavat Etelä-Euroopan maat joutuivat suuriin vaikeuksiin toisin kuin Suomi, jossa turismin rooli taloudessa on huomattavasti pienempi.

Ukrainan sota ja sen seurauksena asetetut pakotteet heijastuivat erityisesti yrityksiin, jotka tekivät Venäjän kanssa kauppaa ennen sen hyökkäystä Ukrainaan.

Yritykset kohtaavat myös muita kuin maailmanlaajuisia kriisejä. Osa niistä koskee kokonaista toimialaa, kuten 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen ongelmat paperiteollisuudessa. Jotkut kriisit kohdistuvat puolestaan yksittäisiin yrityksiin. Nämä kriisit voivat johtua vaikkapa suurimman asiakkaan menettämisestä, vanhentuneista tuotteista tai tärkeän henkilön tai tiimin siirtymisestä kilpailijayritykseen. Erityisesti pienessä maassa yksittäisen yrityksen vaikeudet voivat heiluttaa koko kansantaloutta, kuten kävi Nokian tapauksessa.

Yritysten kriisinkestävyyskyky ja siihen vaikuttavat tekijät

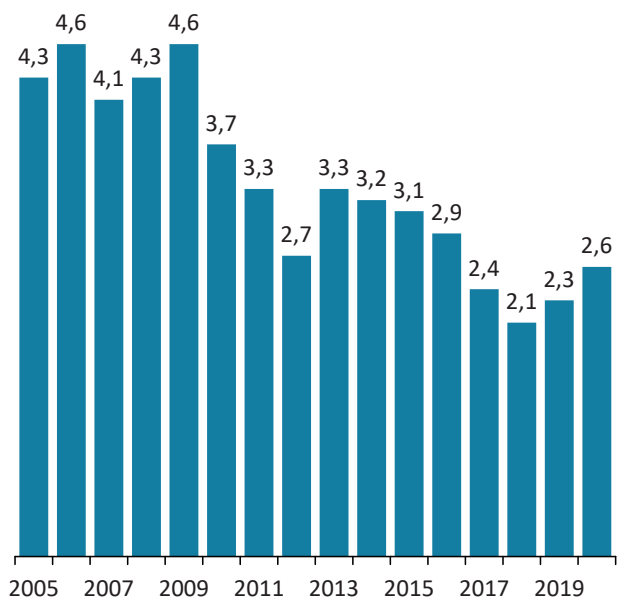
Kriisinkestävyyttä voidaan tarkastella kahdesta näkökulmasta: 1) kriisien vastustuskyvyn näkökulmasta ja 2) kriisistä toipumiskyvyn näkökulmasta.

Hyvä vastustuskyky ennaltaehkäisee taloudellisten sokkien vaikutuksia yrityksiin ja toipumiskyky puolestaan edesauttaa yrityksen selviytymistä sokin jälkeen.

Yritysten lopettamiset

Ääritapauksessa yritys joutuu sellaiseen kriisiin, että se joutuu lopettamaan kokonaan toimintansa. Keskimäärin noin 3,5 % yli 10 henkilöä työllistävästä teollisuusyrityk-

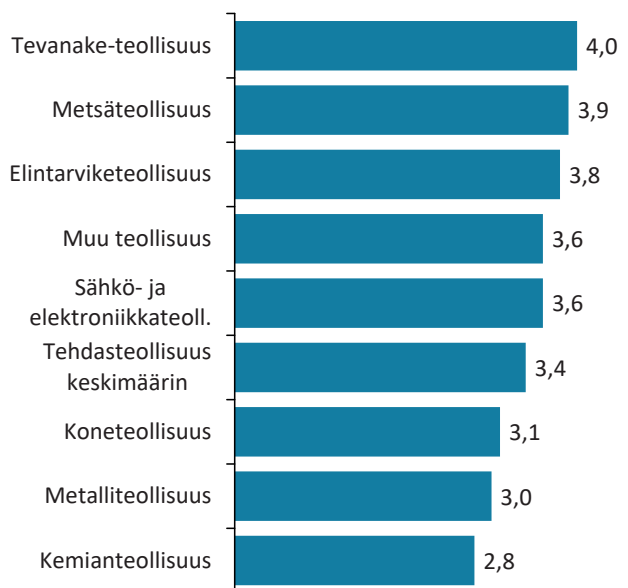
Kuvio 2 Lopettaneiden yritysten osuus, %

Huom. Laskettu vähintään 10 henkilöä työllistävästä tehdasteollisuuden yrityksistä.

Lähde: Kirjoittajien laskelmat perustuen Tilastokeskuksen yritysrekisteriin.

Kuvio 3 Lopettaneiden yritysten osuus teollisuuden eri aloilla, %

Huom. Laskettu vähintään 10 henkilöä työllistävästä tehdasteollisuuden yrityksistä koskien ajanjaksoa 2005–2020.

Lähde: Kirjoittajien laskelmat perustuen Tilastokeskuksen yritysrekisteriin.

sistä lopettaa vuosittain toimintansa, mutta osuus vaihtelee vuosittain (kuvio 2).

Teollisuuden sisällä on kuitenkin jonkin verran vaihtelua sen suhteen, kuinka suuri osa yrityksistä lopettaa toimintansa (kuvio 3).

2000-luvulla kaikkein korkein lopettamisaste on ollut tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuudessa (Tevanake). Myös metsäteollisuudessa ja elintarviketeollisuudessa yritysten lopettamisaste on ollut muita teollisuusaloja korkeampaa. Sen sijaan kemianteollisuudessa vain 2,8 % alan yrityksistä on lopettanut toimintansa.

Mitkä tekijät ovat yhteydessä yritysten kriisinsietokykyyn?

Selvitimme tilastollisilla menetelmillä tekijöitä, jotka ovat yhteydessä teollisuusyritysten kriisien vastustuskykyyn ja toipumiskykyyn (Ali-Yrkkö ym., 2024). Aineisto koostui Suomen kaikista yli 10 henkilön teollisuusyrityksistä. Päätulokset on esitetty kuviossa 4.

Kuvio 4 Yritysten kriisinkestävyyteen liittyvät tekijät

	Iskunkestävyys	Toipumiskyky
Innovatiivisuus	+++	+
Omavaraisuusaste	+++	+
Koronmaksukyky	+++	0
Ulkomaankauppa	+++	+
Ulkomaalaisomistus	--	-
Yrityksen koko	++	--
Tarjonnan monipuolisuus	+	+

Huom. Perustuu logit-estimointeihin. Merkintöjen tulkinnot ovat seuraavat: 0 = ei tilastollisesti merkitsevää vaikutusta, - = hieman epävarma negatiivinen vaikutus, -- = negatiivinen vaikutus, --- = selvä negatiivinen vaikutus, + = hieman epävarma positiivinen vaikutus, ++ = positiivinen vaikutus, +++ = selvä positiivinen vaikutus.

Lähde: Ali-Yrkkö ym., 2024.

Tulosten mukaan innovatiiviset eli t&k-henkilöstöä työllistävät yritykset poistuvat markkinoilta muita yrityksiä pienemmällä todennäköisyydellä. Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös muissa maissa (Hall, 1987; Zhang & Mohnen, 2022). Samansuuntainen tulos koski voimakasta toiminnan supistumista. T&k-henkilöstöä työllistävät yritykset kohtaavat pienemmällä todennäköisyydellä voimakkaan liikevaihdon pudotuksen. On kuitenkin hyvä ottaa huomioon, että t&k-toiminnan lisäämisellä ei voi loputtomasti parantaa yrityksen selviytymismahdollisuuksia (Fontana & Nesta, 2009).

Parempaan iskunkestävyyteen liittyivät myös vakavaraisuus, hyvä koronmaksukyky ja ulkomaankaupan harjoittaminen. Myös yrityksen suuri koko oli yhteydessä parempaan iskunkestävyyteen.

Toipumiskyvyn osalta tulokset olivat osin samansuuntaisia. Löysimme pientä näyttöä siitä, että innovatiiviset ja hyvän omavaraisuusasteen omaavat yritykset toipuivat jyrkästä liikevaihdon pudotuksesta muita yrityksiä nopeammin. Varovaista näyttöä saatiin myös siitä, että ulkomaankaupan harjoittamisella ja tuotetarjonnan monipuolisuudella oli positiivinen yhteys hyvän toipumiskyvyn kanssa.

Sen sijaan ulkomaalaisomisteisuus sekä yrityksen koko vähensivät todennäköisyyttä, että yritys toipuu kriisistä nopeammin.

Johtopäätökset ja keskustelu

Suomen talous vaihtelee monia muita maita enemmän. Tämä näkyy niin voimakkaina nousu- kuin laskukausinakin.

Vaikka maan koko ja kehitystaso vaikuttavat kriisi- ja suhdannealttiuteen, ne eivät selitä kaikkea. Esimerkiksi lähimaamme Tanska ja Ruotsi ovat näiden suhteen samankaltaisia kuin Suomi, mutta suhdannevaihtelut niissä ovat pienemmät. Olisikin tarpeellista tietää, minkä takia vaihtelut Suomen taloudessa ovat suurempia kuin muiden pienten avotalouksien.

Koko talouden tason lisäksi kriisinkestävyys koskettaa myös yrityssektoria ja yksittäisiä yrityksiä. Viimeaikaiset

kriisit ovat herättäneet kysymyksiä yritysten toiminnan jatkuvuudesta ja niiden kriisinsietokyvystä.

Tulosten perusteella innovaatiotoimintaa harjoittavilla yrityksillä on pienempi todennäköisyys joutua lopettamaan toimintansa. Sama koski myös todennäköisyyttä, että yritys kohtaa voimakkaan liikevaihdon pudotuksen.

Myös vakavaraisuus, ulkomaankaupan harjoittaminen ja hyvä koronmaksukyky ovat myönteisessä yhteydessä iskunkestävyyden kanssa.

On selvää, että jossain vaiheessa sekä koko Suomen talous että yksittäiset yritykset kohtaavat kriisin tai sokin. Yksittäiset yritykset pystyvät omilla toimillaan vaikuttamaan siihen, millainen on niiden kriisinsietokyky.

Koko talouden tasolla kriisinsietokyvyn parantaminen on vaikeampaa, sillä kullakin kriisillä on omat piirteensä. Parasta politiikkaa voikin olla se, talouden yleistä toimintaympäristöä yritetään parantaa. Terveessä taloudessa uusia yrityksiä perustetaan, menestymättömien yritysten annetaan poistua markkinoilta, kilpailu toimii ja rahoitusmarkkinat kanavoivat rahoitusta hyville investointikohteille.

Talouden monipuolisuus tuo turvaa siltä, että yksittäisen yrityksen tai toimialan vaikeudet heilauttaisivat liian voimakkaasti koko taloutta. Hyvä valtiontalouden tasapaino puolestaan mahdollistaisi sen, että kriisin kohdalla taloutta on mahdollista elvyttää.

Kirjallisuus

Ali-Yrkkö, J., Kaitila, V., Kuusi, T. & Lehmus, M. (2021). *Arvoketjut, kansainvälinen kauppa ja talouden haavoittuvuus*. Valtioneuvoston Selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:59.

Ali-Yrkkö, J., Kuosmanen, N., Pajarinen, M. & Ylhäinen, I. (2024). Yritysten kriisinkestävyys ja siihen liittyvät tekijät. Etna Raportti nro 146.

Alouini, O. & Hubert, P. (2019). Country size, economic performance and volatility. *Revue de l'OFCE*, Vol. 2019/4, 139–63.

Fontana, R. & Nesta, L. (2009). Product innovation and survival in a high-tech industry. *Review of Industrial Organization*, 34, 287–306.

Furceri, D. & Karras, G. (2007). Country Size and Business Cycle Volatility: Scale Really Matters. *Journal of the Japanese and International Economies*, 21 (4), 424–34.

Hall, B. H. (1987). The relationship between firm size and firm growth in the US manufacturing sector. *The Journal of Industrial Economics*, 35, 583–606.

Zhang, M. & Mohnen, P. (2022). R&D, innovation and firm survival in Chinese manufacturing, 2000–2006. *Eurasian Business Review*, 12, 59–95.

ETLA

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

ETLA Economic Research

ISSN-L 2323-2463
ISSN 2323-2463

Kustantaja: Taloustieto Oy

Puh. 09-609 900
www.etla.fi
etunimi.sukunimi@etla.fi

Arkadiankatu 23 B
00100 Helsinki
